

כ"ד בטבת תשס"ז
14 בינואר 2007
X7504

עיצוב תעשייתי בישראל 2006 – נקודות ציון שכדאי לדעת

רקע כללי: ממצאים ועדויות מצביעים על חשיבות העיצוב התעשייתי כמנוע צמיחה התורם לפיתוח ושיפור מוצרים ותהליכים.

בשנתיים האחרונות פועל מינהל מחקר וכלכלה במשרד התמ"ת לקדם איסוף שיטתי של נתונים על מפעלים וחברות בישראל העושים שימוש בעיצוב תעשייתי במטרה לקדם בניית תוכנית אסטרטגית להרחבה והעמקה של השימוש בתחום.

לקראת יום עיון שידון בהיבטים שונים של העיצוב התעשייתי בישראל שיתקיים במסגרת תערוכת פלסטו ישפאק הנערכת אחת לשנתיים, מפרסם המינהל מבוחר נתונים על העיצוב התעשייתי בישראל. הנתונים בהמשך מתבססים על שלושה סקרים, שהאחרון בהם הינו סקר מנהלים שנערך במחצית השנייה של שנת 2006 ויפורסם במלואו בקרוב. בסקר רואיין מדגם של 370 מנהלי מפעלים ועסקים בענפי התעשייה והמחשוב. קדמו לסקר זה שני סקרים שנערכו במינהל : סקר שימוש בעיצוב תעשייתי וגרפי במגזר העסקי בישראל (סקר גישוש 2005, לא פורסם), וסקר "קהילת המעצבים" התעשייתיים בישראל (הנדלס, 2006)

כיצד הוגדר עיצוב תעשייתי בסקר המנהלים? עיצוב תעשייתי מוגדר כ"אומנות שימושית שמטרתה לשפר מוצרים במובן הרחב ביותר, הן מהבחינה הצורנית-אסתטית והן מבחינת השימושיות של המוצר". העיצוב התעשייתי כולל התמודדות עם מגוון רחב של בעיות כגון: מיקום מרכיבים, צבעים וטקסטורה, ארגומטריה או בחירת החומרים במטרה להוזיל את המוצר.

על פי ממצאי סקר הגישוש, ענפי התעשייה וחברות המחשוב הם הענפים העיקריים העושים כיום שימוש בעיצוב תעשייתי. לפיכך, נקבע כי אוכלוסיית העסקים בסקר הנוכחי תקיף עסקים בענפי התעשייה והמחשוב.

נקודות ציון

✓ אומדן ההוצאה הכוללת של מפעלי תעשייה וחברות מחשוב בישראל על עיצוב תעשייתי עמד בשנת 2006 על כ- 650 מיליון ₪ (אומדן מינהל מחקר וכלכלה, משרד התמ"ת).

✓ 59% מכלל מפעלי התעשייה וחברות המחשוב (11,900 מפעלים) עוסקים בפיתוח של מוצרים המהווה תנאי הכרחי לשימוש בעיצוב תעשייתי. הפוטנציאל לפיתוח עתידי של מוצרים

במפעלים שלא פיתחו מוצרים בעת הראיון (8,300 מפעלים), הינו מזערי בהתבסס על מנהליהם שהעריכו ש- 91% מהמפעלים והחברות לא יתחילו בעתיד הנראה לעין לפתח מוצרים.

✓ 4,520 מפעלי תעשייה וחברות המחשוב, המהווים 38.3% מסך המפעלים והחברות העוסקות בפיתוח מוצרים, עושים שימוש במעצבים תעשייתיים, בין שהם מעסיקים אותם באופן ישיר ובין שהם קונים שירותי עיצוב מחברות העוסקות בתחום העיצוב.

✓ מכלל המפעלים העוסקים בפיתוח של מוצרים (11,900), רק 11.1% מעסיקים באופן ישיר מעצבים תעשייתיים, ועוד 26.5% קונים שירותים מחברות עיצוב. רק 0.7% מהמפעלים והחברות משלבים גם קניית שירותים וגם העסקה ישירה של מעצבים.

אחוז המפעלים העושים שימוש בעיצוב תעשייתי, מחצית II 2006

מפעלים מעצבים	קונים שירותי עיצוב	סה"כ משתמשים בעיצוב	
9.4	16.8	26.2	מזון, טקסטיל והלבשה
8.5	12.1	20.6	נייר, עץ ורהיטים
11.3	29.6	40.9	כימיה, פלסטיק ומינרליים
8.7	38.7	48.6	מתכת, מכונות וחשמל
17.2	25.0	43.0	אלקטרוניקה ציוד תק' ובקרה
19.7	33.3	54.8	תעשיית תכשיטים וצורפות
0.5	26.4	27.4	חברות מחשוב
11.1	26.5	38.3	סה"כ

✓ שיעור גבוה יחסית של מפעלים המשתמשים בעיצוב תעשייתי (העסקה ישירה או קניית שירותי עיצוב תעשייתי) נמצא בתעשייה אחרת הכוללת בעיקר תעשיית תכשיטים, חפצי חן וצורפות. שיעור המפעלים העושים שימוש בעיצוב הגיע בהם לכ- 55%. שיעור גבוה של שימוש נמצא גם בענפי המתכת, המכונות והחשמל 49% וכן גם בענפי האלקטרוניקה, ציוד תקשורת ובקרה 43%. פערים גדולים נמצאו בחברות מחשוב ובענפי

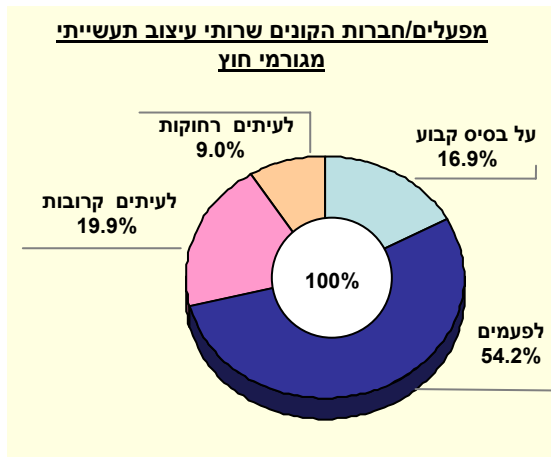
תעשיות המתכת, המכונות והחשמל בין היקף קניית שירותי עיצוב לבין היקף ההעסקה הישירה.

העסקה ישירה של מעצבים תעשייתיים

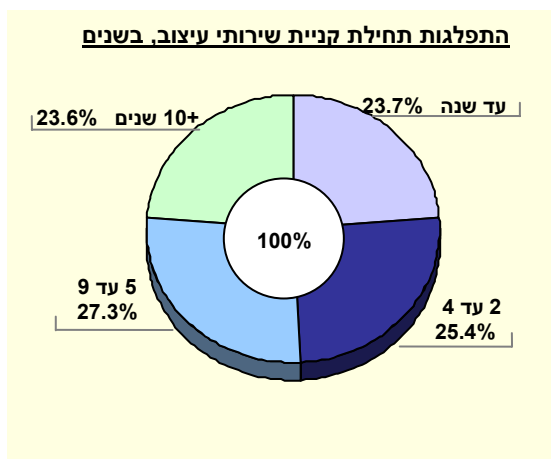
✓ בסה"כ הועסקו באופן ישיר, ב- 1,370 מפעלי תעשייה וחברות מחשוב, כ- 3,950 מעצבים תעשייתיים. במוצע העסיק מפעל תעשייתי/חברת מחשוב כ- 3.5 מעצבים תעשייתיים. חלקם של העובדים בעיצוב תעשייתי, מתוך סה"כ העובדים במפעלים התעשייתיים וחברות המחשוב המעסיקים מעצבים, עמד על כ- 12% ויותר. במפעלים המעסיקים באופן ישיר מעצבים תעשייתיים נמצא כי ב- 63% מהם מועסקים עד 2 מעצבים, 18% מעסיקים בין 3 ל- 6 מעצבים וב- 17% מהמפעלים מעסיקים 7 מעצבים ויותר.

✓ 24% מקרב המעצבים המועסקים במפעלים תעשייתיים וחברות מחשוב עובדים רק בתחום העיצוב. השאר (76%) חולקים את זמן עבודתם בין עיצוב ועיסוקים אחרים. ע"פ הערכותינו מעצב תעשייתי מקדיש רק כ- 0.6 משרה לפעילותו בתחום העיצוב התעשייתי במקום העבודה.

קניית שירותי עיצוב



✓ כאמור 26.5% המפעלים המפתחים מוצרים קונים שירותי עיצוב תעשייתי מגורמים חיצוניים, זאת לעומת 11.1% המעסיקים ישירות מעצבים תעשייתיים. מקרב המפעלים והחברות הקונים שרותי עיצוב מגורמי חוץ, 17% עושים זאת על בסיס קבוע, 20% לעיתים קרובות, 54% לפעמים ו- 9% לעיתים רחוקות.



✓ חלק ניכר מהשימוש בשירותי עיצוב חיצוניים התפתח בשנים האחרונות. ע"פ דיווח המפעלים הם החלו לקנות שירותי עיצוב תעשייתי לפני כ- 6.5 שנים בממוצע. כמחצית מהמפעלים הקונים שירותי עיצוב תעשייתיים התחילו לעשות זאת במהלך 4 השנים האחרונות ורק כרבע עושים זאת כבר 10 שנים ויותר. ממוצע השנים של תחילת קניית שירותי עיצוב תעשייתי נמוך בהרבה מממוצע תחילת ההעסקה הישירה של מעצבים תעשייתיים (17 שנים).

התפלגות ההוצאה השנתית לקניית שרותי עיצוב תעשייתי

קטגוריה	אחוז
עד 19 אלף ₪	30.9%
20 עד 49 אלף ₪	12.7%
50 עד 74 אלף ₪	7.6%
75 עד 99 אלף ₪	33.5%
100 אלף ₪ ויותר	15.3%
סה"כ	100%
סה"כ בש"ח לשנה	65.5 אלף

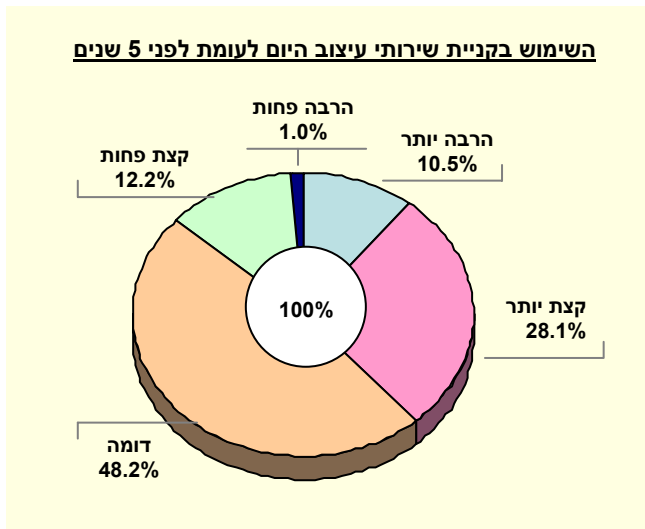
✓ סך ההוצאה השנתית למפעל/חברה לקניית שירותי עיצוב תעשייתי עמד בין המחצית השנייה של 2005 למחצית הראשונה של 2006 על 65.5 אלף ₪.

30.9% מהמנהלים דיווחו שהמפעל קנה שירותי עיצוב תעשייתי בשנה האחרונה בהיקף קטן של עד 19 אלף ₪. 20.3% נוספים קנו שירותים בסכומים שנעו בין 20 אלף ₪ ל- 74 אלף ₪ ו- 34% קנו שירותים בסכומים שנעו בין 75 אלף ₪ ועד 99 אלף ₪.

רק 15% מהמפעלים קנו שירותי עיצוב חיצוניים ביותר מ- 100 אלף ₪.

התפתחות השימוש בעיצוב תעשייתי

✓ מספרם של המעצבים התעשייתיים העובדים במפעלי התעשייה וחברות המחשוב עמד במחצית השנייה של שנת 2006 על כ- 3,950 בהשוואה לכ- 3,000 חמש שנים קודם לכן, גידול מצטבר של 31.7% (5.7% בממוצע לשנה). במקביל לסך הגידול בהעסקת מעצבים תעשייתיים בחמש השנים האחרונות, גדל גם המספר הממוצע של מעצבים למפעל תעשייתי/חברת מחשוב באותם מפעלים ממוצע של 2.6 מעצבים תעשייתיים לפני חמש שנים לכ- 3.5 מעצבים תעשייתיים בעת הראיון, גידול מצטבר של 74% במהלך אותה תקופה.



✓ בקניית שירותי עיצוב מסתמן גידול ב- 5 השנים האחרונות. מתוך דיווח המפעלים וחברות מחשוב עולה כי 39% מהמנהלים הגדילו את השימוש בקניית שירותי עיצוב מכפי שהיה לפני 5 שנים, בעוד שרק 13% דיווחו שהמפעל קונה כיום פחות שירותי עיצוב תעשייתי מכפי שנהג לעשות בעבר. כ- 48% לא שינו את סך קניית שירותי העיצוב.

תרומת העיצוב התעשייתי להצלחה הכלכלית

תרומת השימוש בעיצוב תעשייתי, סה"כ 100%

סה"כ	מעסיקים מעצבים	קונים שירותים	סה"כ
100.0	100.0	100.0	סה"כ
23.9	18.4	19.3	במידה רבה מאד
25.6	18.0	18.6	במידה רבה
50.5	37.5	40.0	במידה בינונית
0.0	26.1	22.1	במידה מעטה או בכלל לא

✓ 37.9% מהמנהלים מעריכים שהשימוש בעיצוב תעשייתי תרם למפעל מבחינה כלכלית במידה רבה מאד או במידה רבה. 40% העריכו את התרומה כבינונית ו- 22.1% העריכו שהעיצוב התעשייתי לא תורם למפעל או שתרומתו נמוכה. ההערכה לתרומתו של העיצוב התעשייתי הייתה גבוהה בהרבה במפעלים המעסיקים מעצבים תעשייתיים מאשר במפעלים הקונים שירותי עיצוב.